

Magnum Bullarium Romanum, Seu Ejusdem Continuatio

Quæ Supplementi loco sit, tum huicce, tum aliis quæ præcesserunt
Editionibus, Romanæ, & Lugdunensi ...

Constitutiones Variorum Pontificum in præcedentibus Editionibus
desideratas, summoque studio hinc inde conquisitas complectens

Luxemburgi, 1741

Pius II.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74452](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74452)

ANNO
1458.

PIUS SECUNDUS,
PONTIFEX CCXIV.

ANNO DOMINI MCDLVIII.

Pius, antea dictus Aeneas Sylvius Piccolomineus Senensis, anno 1458. Pontifex electus est, ipse in Juventute suorum Operum auctor, idemque in Pontificatu censor; nam quum nonnulla scripserit tempore Constantiensis Concilii pro Concilii auctoritate supra Papam, ipse Pontifex retraxavit, dicens: *Aeneam rejicite, Pium recipite*: Obiit anno 1464. sedis sexto. (*Magni Bullarii Romani hujus Edit. Luxemb. 1727. Tom. I. fol. 365. App.*)

Institutio novae Militiae in Turcas, cujus sedes debet esse in Insula Lemno: anno 1459.

PIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, ad futuram rei memoriam.

Licet olim nonnullae ex Christianis religionibus, quibus tanquam variis gemmis ornata Christi sponsa gloriabatur Ecclesia in pretio, ac magna fidelium devotione esse consueverint, tamen partim aliorum supervenientium ordinum origine, partim ipsa temporum diuturnitate, ac fidelium populorum diminutione, religiones ipsae a veteri statu ita deflexerunt, ut quod maxime dolendum est, vix in quibusdam ex eis tot personae quot loca valeant reperiri, ipsaeque jam Religiones sine ullo propè fructu nomen dumtaxat suae fundationis nuncupationisque obtineant: ex quo animum nostrum non indigne subit meditatio, indecens esse eos in Ecclesia tolerari, qui talentum sibi creditum in terra abscondentes, si non plura, unum aliud tamen Domino in lucrum non noverint cumulare. Itaque in hac nostra, quae animum nostrum dies noctesque angit vehementi cura, principes & populos Christianos in unum congregandi locum, ubi resistendi impiis Christiani nominis hostibus Turcis, vel potius eos, dante Domino, exterminandi, sicut apparatus necessarii, id etiam cogitamus, non parvo futurum Christianorum provinciarum adjumento, si ad Hellepontum sive ut dicunt stricci Callipolitani fauces per quas infidelibus in Christianorum Aegaei pelagi Insulas, & maritimas regiones navigio est difficultus, praesidium imponetur, de quo transirus illis impeditior difficultiorque reddatur; cum tamen nostri eo ex loco invadendi illos facultatem maximam sint habituri: habitaque cum Venerabilibus fratribus nostris S. R. E. Cardinalibus consultatione, novam Religionem unam in Lemno & aliis Insulis instituire decrevimus, quae sicut Rhodiensium quingentis inde semotum miliaribus à Mauris & pariter à Turcis in amplum mare discurrantibus Christianos protegit, ita portum Turcas ad ipsam navigaturos maris amplitudinem impediatur, & detineatur, & ipsos in Callipolitano canali dies noctesque infestet. Cum tamen interea non parum esse videatur eandem Lemnum aliasque Insulas Christianis frequentatam habitatoribus, ita omni studio & animi ardore à Turcis defendere, sicut illius habitatores se se dilecto filio Ludovico Cardinali Aquilensi

Bullarium Romanum Continuatio Pars III.

ANNO
1459.

Camerario nostro, sedis Apostolicae Legato, postquam recepti per arma fuerunt, fidelissimos exhibuerunt, pro hujusque nostri propositi consummatione ad laudem & gloriam omnipotentis Dei, & gloriosissimi filii sui unigeniti, Genitricis Mariae, nova haec militaris religio ipsius B. Mariae Bethlemitanae vocabulo appellabitur, hospitale sicut & Rhodiense, Lemni Insulae habitura. Pro fundamento autem, ac substantia dictae religionis novae, alias religiones sive militias, ac hospitalia infra scripta, videlicet S. Lazari ubilibet consistentia S. Mariae de Castello Britonum de Bononia, ac S. sepulchri, nec non S. Spiritus in Saxia de urbe, & omnia ab eo dependentia, aut illius habitum seu crucem duplicem deferentia, & beatae Mariae cruciferorum, nec non hospitale S. Jacobi de altopassu Lucanae diocesis, cum eorum domibus, prioratibus, hospitalibus, & membris quocumque nomine censeantur praefatae novae religioni, de consilio, auctoritate & potestate praedictis tenore praesentium dedicamus, applicamus, appropriamus, & annectimus, & incorporamus, nec priores ordines, & nomina religionum ipsarum, ac priorales, & alias dignitates in eisdem omnino suppressimus, extinguimus, illaque de cetero ejusdem Religionis militaris, ac hospitalis B. Mariae Bethlemitanae, nuncupari, esse, censei, ac appellari volumus. Hujus autem Religionis erunt fratres, ac milites etiam Sacerdotes, sicut & in Rhodiensi praedicta, quorum ac dicti hospitalis B. Mariae Bethlemitanae caput erit Magister, ab eisdem fratribus pariformiter eligendus. Pro habitu quoque regulari deferent crucem rubeam in campo albo, ac in caeteris omnibus omnino parem fratribus Rhodiensibus &c. Plura alia discernit ad novum equestrem ordinem constituendum, pluribusque privilegiis eum exornat.

Datum Romae apud S. Petrum anno Incarnationis Dominicae MCCCCLIX. XV. Kal. Februarii Pontificatus nostri anno.

Ad Vasallos Ecclesiae Genevensis, qua illis recipiendus Episcopus, J. L. Sabaudus: an. 1459.

PIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, dilectis filiis universis Vasallis Ecclesiae Gebennensis, salutem & Apostolicam Benedictionem.

Hodie dilectum filium Johannem Ludovicum de Sabaudia Electum Gebennensem, Ecclesiae Gebennensis tunc certo modo pastoris solatio destituta, de fratrum nostrorum consilio, in spiritualibus & temporalibus perpetuum administratorem, donec & quousque vicissimum septimum suae aetatis annum attingeret, fecimus, constituimus & etiam deputavimus, & ex tunc quamprimum dictum vicissimum septimum annum attingeret, de dicti Johannis Ludovici persona eidem Gebennensi Ecclesiae de eorumdem fratrum consilio dicta auctoritate providimus, ipsumque illi praefecimus in Episcopum & pastorem, curam regimen & administrationem ejusdem Ecclesiae sibi in spiritualibus, & temporalibus plenarie committendo, prout in nostris desuper confectis litteris plenius continetur. Quocirca universitati vestrae per Apostolica scripta mandamus quatinus eundem Electum tanquam Patrem & Pastorem animarum vestratum devotè suscipietes & debita honorificentia prosequentes, ei fidelitatem solitam, nec non consueta servitia & jura sibi à vobis debita exhibere integrè studeatis. Alioquin sententiam sive poenam quam idem Electus rite tulerit in rebellés

Ex Archiv.
Recip. Geacv

L I ratam

ANN O
1459.

ratam habebimus & faciemus auctore Domino usque ad satisfactionem condignam inviolabiliter observari.

Datum Senis, anno Incarnationis Dominicæ millesimo quadragésimo quinquagesimo nono, octavo Id. Februarii, Pontificatus nostri anno II. Crussliati.

III.
Ex ibid.

Ad Populum Urbis & Diocesis Genevensis, quâ recipiendus Episcopus I. L. Sabaudus: anno 1459.

PIUS EPISCOPUS.

Servus Servorum Dei, dilectis filiis Populo Civitatis & Diocesis Gebennensis, salutem & Apostolicam Benedictionem.

Hodie dilectum filium Johannem Ludovicum de Sabaudia Electum Gebennensem Ecclesiæ Gebennensis tunc certo modo Pastoris solatio destituta, de fratrum nostrorum consilio, in spiritualibus & temporalibus perpetuum administratorem, donec & quousque vicefirmum suæ ætatis annum attingeret, fecimus, constituimus & etiam deputavimus & ex tunc quamprimum dictum vicefirmum septimum annum attingeret, de dicti Johannis Ludovici persona eidem Gebennensi Ecclesiæ de eorundem fratrum consilio dicta auctoritate providimus, ipsumque illi præfecimus in Episcopum & Pastorem, curam, regimen & administrationem ejusdem Ecclesiæ sibi in spiritualibus & temporalibus plenariè committendo, prout in nostris desuper confectis litteris plenius continetur. Quocirca universitatem vestram rogamus & hortamur attentè per Apostolica scripta vobis mandantes quatinus eundem Electum tanquam Patrem & Pastorem animarum vestrarum grato admittentes honore, exhibeatis eidem obedientiam & reverentiam debitas & devotas, ita quod ipse in vobis devotionis filios, & vos in eo per consequens Patrem invenisse benivolam gaudeatis.

Datum Senis anno Incarnationis Dominicæ, millesimo quadringentesimo quinquagesimo nono, octavo Id. Februarii, Pontificatus nostri anno secundo. Crussliati.

IV.
Ex histor.
univers. Parisiens. Bulæi
Tom. 5. pag.
649.

Littera Apostolica Pontificis pro tollenda pragmaticâ Sanctione, cum Responso Ludovici Francorum Regis: anno 1460.

PIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, Charissimo in Christo filio Ludovico Regi Franciæ, salutem & Apostolicam Benedictionem.

Accepimus ex litteris Venerabilis Fratris nostri Joannis Episcopi Atrebatensis quanta cum charitate complexus sis, & quàm pium erga nos, & Romanam Ecclesiam geras affectum, & quam ad tollendum è Regno tuo constitutionem illam quæ Pragmatica dicta est, volenti & & erecto sis animo.

Laudamus Deum & suæ Majestati benedicimus, qui talem tibi mentem dedit: Nam quid aliud dicere possumus, nisi quod Dei beneficio ex maximis periculis liberatus es, & in hæc tempora reservatus ut esses qui suscepto Regno paterno sublati erroribus libertatem S. Romanæ Ecclesiæ instaurares atque restitueres, & Majorum tuorum æquatâ gloriâ Christiano nomini quietem fundares.

Benedictus Dominus qui tuæ personæ custos

fuit, & spiritum tuum erexit ut cogitares quæ pia & omni laude digna sunt.

Sic Magnus Constantinus, sic duo Theodossi, sic Carolus Magnus & plures ex tuis progenitoribus immortalè nomen & inextinguibilem consecuti sunt gloriam, quia Romanam Ecclesiam matrem suam debito sunt honore profecuti, quorum te vestigiis inhærentem & diligimus totis præcordiis & laudamus, & omnis te posteritas laudabit & celebrabit.

Illud autem inter cætera commendamus, & quod absque Conventu & Consultatione multorum Pragmaticam auferri constituisti, quemadmodum idem Episcopus nobis significavit.

Sapis certè & Regem te magnum ostendis, qui non regaris, sed regas.

Optimus enim Princeps est qui per se recta cognoscit & operatur, qualem te esse confidimus.

Nec scriptura quæ ait, *uli multa consilia, ibi salus, multorum multitudinem requirit, sed consiliorum maturitatem & digestionem, quæ res in paucis magis quàm in multis reperitur.*

Neque enim, aut honestas, aut justitia multitudini facile suadetur, quæ variis fluctibus agitata ad prona frequenter inclinat; confusioni subdita est consulentium multitudo, neque bene se res habet, ubi suffragia numerantur non ponderantur.

Sæpè enim fit ut major pars meliorem vincat.

Facis quæ te decent, qui sciens Pragmaticam esse absque Deo, eam de Regno tuo eliminare decrevisti; nec vis in disceptationem ducere an fieri debeant, quæ tu ipse facienda novisti.

Hoc est Regem esse, & bonum Regem, & quem boni ament, mali timeant: Nam qui per alios reguntur, nec per se intelligunt quæ sunt agenda, contentui sunt.

Probamus igitur & commendamus admodum quæ de tua deliberatione circa Pragmaticam Episcopus Atrebatensis scribit, hortamurque ut quæ proposuisti in animo, cito affectu facias, neque cum possis hodie bene facere, cras faciam, dicas.

Hilarem datorem diligit Deus; quæ justa & honesta sunt, nolunt moras.

Fac tuam sapientiam sicut nos cognoscimus, ita & mundus omnis quamprimum cognoscat, neque aliquis dicere possit, diu noluit, quia diu deliberavit.

Quod si Prælati tui & Universitas aliquid ex nobis desiderent, te mediator ad nos recurrant.

Nam si quis unquam Pontifex fuit Gallicæ Nationi affectus, ut multi fuerunt, nos certè inter primos reperiemur, qui nomen & Gentem hujusmodi honoremus & diligamus, nec unquam postulatis honestis adversabimur, scimusque dignum esse ut Fratribus nostris Episcopis in multis deferamus, eosque honoremus pariterque viris doctis, & qui docti esse cupiunt, in universitatibus litterarum studia sectantibus, subveniendum esse non ignoramus.

Ab his enim Catholica fides defenditur & doctrinæ lumen propagatur.

Age igitur, perfee, quod in animo geris, & confide nos tibi & Regno tuo animo concessuros, quæ ratio & honestas suadebit.

Cæterum quia Regina Cypri, ad nos ex Regno suo dejecta & ex terris profecta est, & ad tuam credimus Serenitatem proficiscetur, consilium & auxilium petens, nam Regnum ejus Soldani Egyptii gente occupatum est.

Et quia sicut accepimus, Mahometes Turcorum Dominus Greopin & Trapsuntem & multas alias in Asia Civitates, ac Provincias de novo sibi subjecit, & in Europam victor ac tu mens eo proposito revertitur, ut Christianitatem proterat & conculcet, Serenitatem tuam

rogamus

ANN O
1460.

ANN O
1460.

rogamus & flentes petimus, ut respicias in quo statu est Catholica fides, quomodo ex uno lacere Turci, ex alio Saraceni urgent.

Pone ante oculos lamentabiles Christianorum voces, qui per Asiam & Græciam in medio Nationis perverſæ conſtituti miſerabilibus modis affligantur.

Cogita in quo loco est ſacrum Domino ſepulchrum, quod inſpicere abſque Mahometorum voluntate non poſſumus, &c.

Datum Romæ die 26. Octob. Anno 1461. Pontificatus noſtri Anno 4.

RESPONSIO REGIS.

LUDOVICUS Dei Gratia FRANCORUM
R E X.

*Tibi ſanctiſſimo & Beatiffimo Patri noſtro
PIO Pape II. Obedientiam Filialem,
& plenos devotionis affectus.*

DEUM ſolum ſcientes eſſe cuius providentia benè conſulitur rebus humanis, meliusque regna & urbes religione cingi atque defendi quam armis & membris: Te Vicarium Dei viventis ea veneratione proſequimur, ut ſacra præſertim in Eccleſiaſticiſ rebus tua monita veluti vocem Paſtoris audire, illiſque parere promptâ mente velimus.

Quapropter Beatiffime Pater, eſſi Conſtitutio quedam in Regno noſtro, quam Pragmaticam vocant, magno Prælatorum Conventu, magna temporis deliberatione conſcluſa fuerit, & jam callum obducta quietum propè fixerit ſtatum, tu tamen tuis ad nos litteris illam à Regno noſtro auferri, explodi, abrogariſque flagitas.

Nobis quoque dilectus ac fidelis Conſiliarius noſter Joannes Epiſcopus Atrebatenſis, quem cum poteſtate Legati de latere ad hoc noſtrum Regnum miſiſti, commemoravit ea ad quæ per ipſum tibi noſtro nomine pollicenda, vovenda & promittenda, nos anrequàm Regnum ſuſcepiffemus Religionis inſinctus quidam deduxerat: Nos noſtra promiſſa exequi, accedente moderatrice rerum Eccleſiaſticarum tuâ auctoritate ſtudemus ac volumus.

Et id quidem tantò volumus animo propenſiori, quanto nobis Regnum Franciæ florens & bello vacuum tueretur Deus & protegit. Omnibus itaque victimis potiorem obedientiam intelligentes aſſenſi ſumus hiſ que tuo nomine nobis aperta ſunt, ipſam ſcilicet Pragmaticam Sanctionem tibi tuæque ſedi eſſe inſenſam, ut pote quæ in ſeditione & ſchiſmatis tempore, atque per ſeditionem ſectioniſque à tua ſede figuram nata ſit, & quæ dum tibi à quo ſacræ Leges oriuntur & manant, quantumlibet eripit auctoritatem, omne jus & omnem legem diſſolvit.

Illud enim exoritur quod idem Conſiliarius noſter nomine tuâ ſanctitatis aſtruxit, ut dum per Pragmaticam ipſam ſummæ in Eccleſia tuæ ſedis auctoritas minuitur, dum Prælatiſ in Regno noſtro quoddam ſcientiæ Templum per illum perſtruitur, dum congruens unitas ad alia Regna conformitaſque tolli videtur, abroganda ſit ipſa Pragmatica pellendaque à Regno noſtro.

Quippe quæ adverſus tuam ſedem omnium Eccleſiarum matrem ab inferioribus Prælatiſ lata ſit, tanquam ut ſcriptura loquitur: Quomodo ſi elevetur virga contra levantem ſe, aut baculus qui utique lignum eſt; quæ quidem Beatiffime Pater! licet plerique docti homines conſutare niterentur atque diluere, multaque nos dehortarentur abrogare ſanctionem ipſam; te tamen principem totius Eccleſiæ, te antiſtitem

ANN O
1460.

ſacrorum; te dominici Gregis Paſtorem profite-mur & ſcimus, teque jubentem ſequimur. Tibi & Beatiffimi Petri Cathedra conſentimus & jungimur. Itaque ſicut mandaſti, Pragmaticam ipſam à noſtro Regno, noſtroque Vienneniſ Delphinatu, & omni ditione noſtrâ per præſentes pellimus, dejicimus, penitusque ſtirpitusque abrogamus.

Et quam qualemve ante Pragmaticæ ipſus editionem, circa Eccleſiarum, Beneficiorum, aliarumque rerum Spiritualium diſpoſitionem cenſuram, moderationem in Regno noſtro, omniſque ditione noſtra, tui Prædeceſſores Martinus V. & Eugenius IV. Romani Pontifices habebant & exercebant, talem eandemque noſtro adjutori Beatiffimo Petro, tibiſque ipſius ſucceſſori reddimus, præſtamus, & reſtituimus cum ſummo Imperio, cum Judicio libero, cum poteſtate non coarctata.

Tu enim cum ſcias quid auctoritate divinitus tibi tradita poſſis, quas pro Regni noſtri & Eccleſiarum in eo tranquillitate poſtulabimus, non negliges res neceſſarias, poterisſque ſemper quod optimum fuit, judicare. Uttere igitur deinceps in Regno noſtro poteſtate tuâ, ut voles, atque illam exerce: nam ut hominum membra nulla contentione capite uno atque unâ mente ducuntur, ſic tuis ſacris decretis Eccleſiæ Prælatiſ in Regno noſtro & Delphinatu conſonantiam & obedientiam plenam reſudent. Quod ſi forte obniterentur aliqui, aut reclamabunt, nos in verbo Regio pollicemur tuæ Beatitudini atque promittimus exequi facere tua mandata, omnium appellationum, aut appellatiſ obſtaculo proſus excluſo, eoſque qui tibi contumaces fuerint, pro tuo juſſu, comprimemus & refrenabimus.

Datum Turoniſ ſub magno ſigillo noſtro die 27. Menſis Novemb. an. 1461. & Regni noſtri anno 1. Sic ſignata per Regem in ſuo Conſilio Veroni Solloit.

Fridericum Imperatorem declarat Ducem Generalem Exercitus Chriſtiani contra Turcas: anno 1460.

PIUS PAPA II.

Frederico Romanorum Imperatori.

Bello jam contra Turcas indicto, & peracta Mantuana dieta, in qua octavum menſem propemodum agimus, & rebus etiam ita compoſitiſ, ut juvante divina Clementia expectari communis ſalutiſ ſecundus exitus poſſit: de Duce ad tantum bellum præſcicendo a modo eſt cogitandum: hæc enim una eſt res, in qua apparatum noſtrorum pars maxima conſiſtat, & quæ non ſolum ad perterrendos hoſtes, ſed noſtros confirmandos plurimum ſpeſtet; virtute ſiquidem Ducis & benè præparata ſucceſſum felicem inveniunt, & quæ dura conditio rerum difficilia exhibet, converti in melius ſolent.

§. 2. Hæc igitur cogitatione noſtra volentes meditantefque, quinam potiſſimum propter dignitatem & excellentiam ſuam eligi ad talem provinciam poſſet, tu nobiſ, chariſſime Fili primus occuſiſti, non ſolum cui tantum munus ex Imperialiſ officio debuitur cenſeatur, ſed cui omnes gentes parere & ſubefſe non dedignantur. Accedit ad hoc zelus & charitas tua ſingulariſ ad hoc ſanctiſſimum opus, accedit auctoritas, & belliciſ in rebus doctrina. Illa quoque non deſunt, quæ in præſenti Duce laudari conſueverunt, labor in negotiis, fortitudo in periculiſ, induſtria in agendo, celeritas in conſcicendo, conſiliuſ in providendo: in tractandiſ inſuper animiſ hominum gratiſſima lenitas, omnibuſque in rebus ſingulariſ modetiſtia.

V.
Ex Cod.
Dipl. Leibnizii Tom. I.
Pag. 241.

A N N O
1460.

S. 3. Et si igitur *Cæsarea dignitas ex debito tibi hoc imponit*, nihilominus ut nostrum & sanctæ sedis auctoritatem tecum tanta in re defetas, sperantes in eo, à quo nitor est belli, & qui pro iustitia certantibus exploratam victoriam repromittit, quod tua celsitudo, quæ non ad effundendum, sed ad conservandum sanguinem Christianum, non ad humanas, sed ad Salvatoris nostri ulciscendas injurias est profectura, concupitum exitum dabit; de venerabilium fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium consilio & assensu, te contra Turcorum impiam gentem aliosque infideles legis nostræ hostes, illisque adherentes, & complices *Ducem ac Capitaneum generalem* tenore præsentium facimus ac declaramus. serenitati tuæ generales & particulares exercitus in auxilium defensionemque Christianorum per nos & quoscumque Reges, Potentatus & Principes, equestres pedestresque undequaque, quomodocunque & quandocunque mittendos, seu etiam ab omnibus provinciis, & regionibus per se confluentes durante hæc sanctâ expeditione generali, gubernandi atque ducendi ipsius bellum toto conatu contra eosdem Turcos illosque infideles gerendi, nec non si forte (quod absit) tu ipse personam promissa implere, & ad sanctam hanc expeditionem proficisci non posses, hæc ipsa nihilominus, per alium Vice-Capitanum, quem virtute & factis insignem ex Principibus nationis Germanicæ duxeris eligendum, nomine tuo, sicut si præsens adesses, gerendi atque exequendi, omnia denique alia & singula in dicti belli administratione jubendi atque curandi, quæ ad complementum injuncti tibi operis necessaria quomodolibet videbuntur & optima, facultatem plenariam ac potestatem in nomine Altissimi concedentes, hortantesque in Domino tuam Serenitatem, & per salutem Christiani populi, cujus tu unâ nobiscum Deo es debitor, toto corde obtestantes ut præclarum hoc opus cello animo amplectens, talem te geras in obsequium Christi, ut quæ de te Apostolica sedes expectat, quæ desideria Christianorum omnium flagitant, quæ honori tuo imperioque conveniunt, ex demandatis tibi laboribus cum gloria sempiterna & pia fidelium exultatione proveniant.

Datum Mantuæ XII. Januarii anno II.

VI.
Ex Golda-
llus Monar-
chia Tom. 2.
pag. 1576.Narratio Gestorum Sigismundi Austriæ Ducis
contra Cardinalem de Cusa: mox sequitur
citatio ejusdem: anno 1460.

P I U S E P I S C O P U S,

*Servus Servorum Dei, universis Christi
fidelibus ad quos hæc literæ pervenerint,
salutem & Apostolicam Benedictionem.*

Justissima quamvis judicia, & honestissima sint quævis Apostolicæ sedis decreta, & opera ejus mortalis arguere nemo potest, quia tamen multi reperiuntur iniquæ mentis homines, qui erecto supercilio tollere os in cælum non verentur, & gradiente lingua eorum super terram in Christi vicarium jactantes opprobria, faciem ejus damnare sæpe numero audent, & nitidam veritatis faciem, confictis mendaciorum tenebris obnubilare conantur, operæ precium esse censemus, quæ per hos dies adversus Sigismundum ex Principibus Austriæ, sua contumacia, & iniquitate requirente, per nos,

& sacrum Collegium nostrum, statuta, ordinata, & judicata sunt, ad notitiam vestram his scriptis perducere, ne fama velox præcurrens, falsa pro veris persuadere, & suo more aut addens gestis, aut adimens fallere possit. Rem igitur sicuti gesta est ante oculos vestræ mentis ponemus, vos benevolas aures adhibere & boni consulentes matris vestræ & omnium fidelium nostræ Sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ, primæque sedis digna, & solita reverentia, decretum sententiamque suscipite. Ecclesia Brixinensis, quæ olim Sabienfis, & aliquando Brixinensis est appellata, in Alpibus sita est, quæ Germaniam ab Italia sejungunt, admodum insignis; siquidem Romanorum Pontificum privilegii quamplurimis honestare & Imperatorum largitate donata, non solum prædia sed arces, & oppida munitissima possidet, & ipsius Brixinensis urbis civile Dominium habet. Diocesis ejus ad Ennum fluvium protenditur, qui Danubio in Bavaria apud Passaviam miscetur, & in Athenum respicit, qui Tridentum, Veronamque præterfluens insignes urbes in Adriaticum exoneratur pelagus. Episcopus ejus inter Principes Imperii collocatur, & ab Imperatore abque medio in feudum recipit principatum, ac regalia. In Ecclesiasticis negotiis Ecclesiæ Salzbürgensis suffraganeus est, & metropolitico jura illi subiectus. Advocatus ejus in temporalibus causis si quid adversi patiatur, Comes Tyrolis ab Imperatoribus constitutus est, qui tueatur Ecclesiam, non qui impugnet: ob eam rem non parum utilitatis quotannis accipiens. Nam feuda opulenta, & amplissima ab ipsa Brixinensi Ecclesia noscitur obtinere. Principium autem advocacionis in Comite Alberto fuit, qui primò per Conradum ipsius Ecclesiæ Pontificem, non sine pluribus conditionibus assumptus, & de ipsa advocatia, quæ feudum est Ecclesiæ investitus, ab Imperatore confirmationem obtinuit. Vacante autem hac Ecclesia, sedente Nicolao V. Prædecessore nostro, Nicolaus ipse de Fratrum consilio dilectum filium nostrum Nicolaum tituli S. Petri ad vincula Presbyterum Cardinalem, in Episcopum, & Pastorem præfecit. Qui etsi diu contradicente, & reluctante Sigismundo, possessionem tamen pacificam, & quietam Ecclesiæ suæ denique constitutus est, & utiliter plebi per plures annos prædicando, monendo, hortando, & pontificale officium exercendo præfuit. Sed cum sedente Calixto III. qui noster fuit immediatus Prædecessor, Cardinalis ipse atque Episcopus Brixinensis more boni patris-familias, & diligentis, atque attentè Prælati, pia loca reformans, & jura Ecclesiæ suæ exactè perquirens, invenisset Sigismundum emendationi Monasterii in Sonnenberg ex eo adversum, quod nihil sine ejus assensu fiendum præsumeret, ac eum Tyrolensem Comitem pleraque magni momenti feuda ab Ecclesia sua obtinere, quæ minime ut moris est recognovisset, hortareturque spirituales jurisdictionem ne perturbaret, & novam reciperet investituram, jusque jurandum præstaret, mox dissensiones ortæ sunt, & ipsius Sigismundi grande odium adversus Cardinalem excitatur. Propter quod, cum statuisset Cardinalis, ut fidelis archimandrita, suas oves diligentius respicere, & à noxiis itineribus retrahere, cunctosque malos mores eradicare, & plantare bonos, eliminare vitia, & seminare virtutes, surrexissentque propterea maligni quidam homines, tam Clerici, quam Laici, quibus amara erant præcepta justitiæ, & adversus salutiferam Cardinalis reformationem contumaciæ, & rebel-

A N N O
1460.

lionis

ANNŌ
1460.

lionis cornua erigerent, cepit Sigismundus malignantium patrocinium. Et quamvis esset ipse quoque ex ovibus, Cardinali tanquam Episcopo Brixinensi commissis, in pastorem tamen, & patrem, ac magistrum animæ suæ sese extollere non expavit, sed omni studio, atque conatu adorsus est, ne salutifera morum reformatio, aut in Clero aut in Populo Brixinensi locum haberet, adeoque bonis actibus ipsius Cardinalis obicem se præbuit, ut monialium quoque, quarum supra meminimus, dissolutæ, & turpissimæ viventium, ne recludi, reformarique possent, protectionem, & tutelam adversus Cardinalem accepit, adeoque ab honestate præcul abiit, ut Cardinali ipsam neque in sua Diocesi, neque in civitate tutum esse, aut pontificale munus exercere posse permetteret, introductis, & perfuasis sicariis, qui vitæ ejus insidiarentur. Quod cum Calixtus antedictus accepisset, mox literas monitorii adversus Sigismundum decrevit, præcipiens ei, ne Cardinalem in Ecclesia sua, in qua Pontificio fungeretur ab executione sui officii quoquo pacto detereret, cumve suum munus exercentem impediret. Si secus ageret, anathema esset, pecnas læsæ Majestatis incurreret, & omni territorio suo sacrum interdicitum ipso facto intelligeret. Obaudiit Sigismundus Pontificis maximi vocem, atque contempsit, & interposita quâdam appellacione, malo deceptus consilio à Romano Throno (quod nulli permisum est) contra jus fasque provocavit, & in rebellione perseverans novis dictum contumelias Cardinalem affecit. Crevere supra modum Sigismundi odia adversus Cardinalem, nec poterat ei quicquam pacificè loqui. Ob quas res cum tuto sibi esse in Ecclesia sua non posse Cardinalis animadverteret, ad nos confugit. Per idem tempus jam propemodum accincti eramus recedere, Mantuanum conventum petiri, quem pro tuitione Fidei adversus Turcos indixeramus. Eum igitur ab Ecclesia sua quemadmodum profugum cepimus benignè, & pro tempore consolari, legatum de latere, qui vicem nostram in Urbe Romanâ, & circumjacenti regione impleret, consulentibus fratribus, & cohortantibus reliquimus; ipsi Mantuanam pro communi salute cum Romanâ curiâ petimus. Ubi cum aliquibus mensibus commorati essemus, & Sigismundum ad nos venientem intellexissemus, ut componere inter eos concordiam, & tam atroces inimicitias amputare possemus, Cardinalem accessimus, quo veniente, & Sigismundo præsentem, pluribus diebus modo per Cardinales, & alias interpositas etiam illustrium personas Principum, modo per nos ipsos reconciliare alterum alteri conati sumus, atque huic pacis negotio summo nisu operam dedimus; sed nihil profecimus, in casum abiire studia nostra, irriti omnes labores fuerunt; quamvis Cardinalis judicio nostro se submittere, & arbitros non suspectos accepturum se dicens viam juris nunquam recusaverit, aut refugerit. Abiit ex Mantua Sigismundus in Patriam suam infecta pace, minarum plenus & iræ, & cum paulo post, nos quoque translato conventu domum repetere statuissemus, Cardinalis ex permisso nostro ad Diocesim suam se transtulit, afferentibus amicis adhuc pacem inveniri posse, nec Brixinam petiit: nihil enim tutum ibi esse sciebat, sed in arcem quandam sui Episcopatus munitissimam se recepit. Ubi cum aliquandiu confedisset, hortantibus nonnullis non parvæ auctoritatis viris, qui se partibus am-

babus amicos ostendebant, & nihil periculi, nihil insidiarum timendum esse dicentibus, ad Brunekam se contulit, quod & ipsius Ecclesiæ Brixinensis non parvi momenti oppidum, literis maximè fretus, quibus idem Sigismundus suo signo obsignatis, bona fide promittit, Ecclesiam Brixinensem, & Cardinalem quoad vixerit se protecturum, ad quem locum missis mox Sigismundus unum ex Consilio suo nobilem virum inter aulicos suos primarium, qui Cardinalem in suam traheret voluntatem, sed is multa cum Cardinale prolocutus, cum nihil posset ei injustum suadere, quia Ecclesiæ suæ jura nollet projicere, concordia tamen in omnibus reperta est, unico excepto articulo, qui regalia concernebat, & cum in eo aliter conveniri non posset, de suspensione temporali actum est. In qua cum Orator biennales admitturus esset, pendente adhuc tractatu, & Oratore non à Brunekka digresso, Sigismundus non tam concordiam ut opere comprobaret, quam confusionem Cardinalis, & furoris sui cursum quærens turgidus, & nimium tumens non iracundiam cohibere, non se ullo pacto vincere potuit, cessit audaciæ, succubuit temeritati, rancori, atque odio paruit, iussit accessiri milites, exercitum congregari, belli machinam apparari, quibus expectis, misso caduceatore, qui bellum Cardinali indiceret, quamvis esset major, & sacra hebdomada, & tempus penitentiae datum, copias eduxit, & iter faciens ipsa die Paschæ ante Brunekam armatas militum acies collocavit, machinas admovit, insultum fecit, oppidum cepit. Non moratus arcem quoque summa vi oppugnare aggressus est, in qua cum familia Cardinalis sese receperat. Pugnatum est aliquandiu non parva contentione, sed cum persuasum esset Cardinali, arcem diu defendi non posse, & pereundum omnibus esse, nisi se dederint intervenientibus mediatoribus, certis conditionibus conclusa est pax: in quibus erat comminatum, quod vel arx, vel Cardinalis in potestatem Sigismundi venirent: & nihilominus cum iussisset pacem, & securitatem publicari, claves arcis extorquens, & munitionem, ac Cardinalem arctissima custodia servari iussit, sicque per aliquot dies cum summo probro, & ignominia, & omni contumeliarum genere, Cardinalis in potestate Sigismundi retentus est, nec libertatem obtinere potuit, nisi remissis injuriis, Castro quodam Ecclesiæ, tradito magno auri pondere soluto, restituito creditorum Chirographo, compluribus aliis extortis conditionibus, præter eas, quibus pax antea fuerat publicata, omnibus denique Ecclesiæ juribus, & privilegiis ereptis. Neque his contentus, sed iniquitatem iniquitati congenians, cum Sacerdotes ob piaculum commissum juri parentes, à sacris abstinerent, non veritus est necem Cardinali denunciare, nisi ad prophanationem sacrorum illos compelleret. Temerarius, atque infelix, qui talia gerens, nihilominus ejus Ecclesiæ protectorem se jactat, cujus est everfor inventus, quæ singula cum nobis ex ordine renunciata essent, mirum in modum horruimus, congelatum est illico pectus, & in stuporem sumus conversi, nec satis detestari, aut abominari facinus tam horribile poteramus, in Sacerdotem, in pastorem, in Episcopum suum, in Cardinalem Ecclesiæ Romanæ, in fratrem nostrum, in excellentem Apostolicæ sedis membrum violentas manus Sigismundi temeritas non exhorruit. & quo tempore anni patrata sunt, nempe in die Paschæ, in die illa maxima, & sanctissima,

ANNŌ
1460.

in die, qua Victor mortis & inferni triumphator Dominus resurrexit, in die qua Christiani singuli, redemptori gratias agunt, & expurgato veteri fermento, sacratissimo Christi corpori, & sanguini communicant, in qua die nemo tam sceleratus est, tam impius, tam immanis, si modo Christianus est, qui non Sacerdotibus sese subjiciat, eosque summis prosequatur honoribus. Sed qua die suarum rectoribus animarum ceteri præcipue student, ea die Sacerdotem suum Sigismundus invasit, cepit, in carcerem conjecit, inhonestavit, sprevit, turpiter habuit. Fuimus diu anxii, & admodum dubii his cognitis, nec satis tenebamus quid esset agendum, quamvis non dubius rumor, sed certissimus nuncius perpetrati sceleris ad nos pervenisset.

Nam hujus atrocissimi sceleris notorium factum, ad exigendum ultionem, poenamque invitabat. Inde vetus benevolentia, quæ quondam Sigismundo conjuncti fuimus ad clementiam, & misericordiam provocabat. Nos enim cum in minoribus ageremus, apud Fridericum Romanum Imperatorem tunc Dominum, nunc Filium charissimum diu conversati fuimus, ac consiliarius munere honestati, multisque gratis, & favoribus cumulati, plurimos annos in ejus curiâ, atque familiâ mansimus, nec unquam indignatum, aut nubilosum erga nos ipsius Imperatoris vultum invenimus, semper læta, semper blanda nobis ejus facies fuit, semper benigna & affecta mens, & nostri honoris percipida. Sigismundus, cum primò Imperatorem adivimus, puer bonæ admodum indolis erat, & sub tutela patruelis sui degens, modestis imbutus moribus, amorem in se omnino alliciebat. Alloquebatur nos sæpè blando sermone, quærebat nostras epistolas, & legebat, ut qui tam benè vivendi cupidus, & literarum cultor, & nostri amans videbatur dimissus extrâ tutelam, & in adolescentia sua, ad regendam Patris provinciam profectus, sæpè ad nos literas dedit, & nostras accepit, sæpè sua negotia apud Imperatorem juvimus, cum eo nonnumquam domi suæ fuimus, neque sine honore, & singulari gratia ab eo recessimus. Et cum gesta ejus in Cardinalem nondum cognita nobis essent, ad conventum usque Mantuanum, continuata est ut antea, semper caritas nostra; ad quem Sigismundus ipse splendidum, & magnificum duxit comitatum, ut qui gratias nobis referre statuerat, pro pace Suentium, bellicosarum, & fortissimarum gentium, quos sibi missis legatis, apud Constantiam reconciliavimus. Vergebant hæc omnia in mente nostra, & tanquam recenter gesta essent, ante cordis oculos volvebantur.

Suadebant Imperatoris infinita erga nos beneficia, ut patrueli, & sanguini suo ignosceremus, exposcebat ipsius Sigismundi, quæ nos longo tempore complexus est, ingens benevolentia, ut hanc sibi culpam condonaremus. Urgebant inclytæ domus Austriæ, quæ hunc Sigismundum genuit, ingentia in nos, & diu continuata merita, ut sublimi, & alto sanguini veniam largiremur. Instare & Albertus videbatur, alter Sigismundi Patruelis, & ipse Dux Austriæ, atque Imperatoris Germanus, & cum eo pariter illustris memoria Ladislai Ungariæ, & Bohemiæ Regis, paulò ante vita defuncti, proximi ejus consanguinei petere vehementer, ac rogare per veterem amicitiam (ambo enim aliquando nos dilexerunt, & verbis & factis ornarunt) ne suam ex familia vindictam exigeremus, occurrebant infinitæ Regum, & magnorum Principum facies, qui Austriacæ domui

conjuncti sanguine hanc nobis propiam summis precibus commendaturi offerebant.

Sed cum hæc jam penè victi consentientes animo volvimus, & ad veniam tracti jamjam misericordiæ justitiam cedere mandaturi fuimus, excitata in adversum conscientia nostra, & miris calefacta modis: Quid tu (inquit) Pie Pontifex agis? An ignoras quem tenes locum, quam geris personam? Non tu modo ille Aeneas es, qui Silvio quondam genitus Patre Friderico Imperatori servivisti.

Mutata est conditio tua, mutata persona, nosce te ipsum; Tu Pius & Romanæ Præsul Ecclesiæ, Christi Vicarius, & Petri Successorem geris, te Caput Ecclesiæ militantis, te Ducem, te Magistrum, te Doctorem, te Judicem Christiani Populi constituit Dominus, & claves tibi Regni cælorum tradidit. *Noli quære fieri Judex, inquit sapiens, nisi valeas virtute irumpere iniquitates, ne forte extrimescas faciem potestis, & ponas scandalum in agilitate tua.* Super gentes & Regna moderator cæli, & mundi Dominus te Christum ordinavit, ut destruas, & evellas, ædifices, & plantes. Et quid agis? quid dubitas malas evellere plantas? Nemo justè judicat, qui vel odio, vel gratia, vel metu flectitur. An ignoras Sigismundus, quàm sceleratum, quàm atrox, quàm tetrum, ac horrendum admittit facinus? In Episcopum, in Cardinalem, in te ipsum, si tui Corporis Cardinales, ut jura volunt, partes habentur, injurius, & improbus fuit? Non Presbyteratui, non Episcopatu, non Cardinalatu, non Papatui, non Christo pepercit, cuius sacratissimum diem, pugna iniqua, & Cardinalis captivitate fedavit.

Et quis Clericorum posthæc tutus habebitur? si Episcopi, si Cardinales armis, atque infidiis capiuntur? & qui deinceps vindictam timebit, si violatores tantarum dignitatum impune abeant? Actum de omni Clero, deque omni Religione fuerit, si qui tecum unum sunt, absque ultionis periculo violantur. Summa Sacerdotalis dignitas, B. Petri auctoritas, Jesu Christi Majestas palam in hoc scelere læsa est: & tu tanti piaculi vindictam assumere dubitas, putasve Imperatorem, vel alium quemvis Principem, ægrè laturum, si judicium feceris.

Abstet à te hic metus, nihil est, cur hæc nomina timeas. Justus est Imperator, & honesti tenax, justus Albertus, justus & ceteri Principes, qui non consanguineos solum, sed ipsos quoque filios ex se genitos legum vinculis coerceri, plectique, si peccaverunt non indignè ferent, magna vis Justitiæ est, quæ vel damnatum, jure se passum esse fateri cogit. Nihil Imperatori magis cordi est, quàm justitia, communis, & sanctissima virtus. Scit sua mansuetudo, quia justitia pacem quærit, gentem elevat, solium, & Regnum confirmat, lætitiâ gignit, & amatores suos beatos, & immortales efficit, utilis Imperatori videbitur, infructuosum palmitem amputari, quàm in perniciem bonæ vitis retineri. Nec propterea Domus Austriæ gloria interibit, quia unus aut alter ex Principibus ejus damnatur, quæ Rudolphos, Albertos, Fridericos, Leopoldos, Ernestos, Willemos, & alios quamplures illustres animas peperit, non Austriæ solum ac Sueviæ, sed Hungariæ, Bohemiæ, & ipsius Romani Imperii Gubernatores, Acacidarum quippè decus. Orestis infamia non extinxit, nec splendorem Juliæ Gentis Neronis turpitudine delevit, nec Francorum lucem Hildericus obfuscavit ignavia, nec Senatus Apostolici puritatem, atque nitorem impurus, ac foetidus

ANN O
1460.

Judas commaculare potuit. Illustrium Familiarum non texisse, sed non habuisse maleficium vera est, & solida laus. Rara profapia est, quæ non aliquando monstra pepererit. In omni gente, & in omni domo Catilinam invenies, & Cethegum.

Citur SIGISMUNDUS Dux ad respondendum de fide.

PIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, universis, & singulis Christi fidelibus, salutem & Apostolicam Benedictionem.

Contra Sathanæ Adversarii Christi Domini, & Ecclesiæ membrum fuerat in sacratissima Patris Feli celebritate, in Sathanicam se à Catholicorum cœtu abscessit præcipitavit ingluviem, & ab Apostolica Ecclesia transfuga effectus sub Diaboli cœpit vexillo militare, ananema pro dolor, incurrit, & demum infamias cumulando, & sese apostatate superbiendo facto quoque se unitatis Ecclesiæ fidem auctoritatisque ejus rationem per censurarum contemptum non habere palam demonstravit, & demum ut eum in malorum omnium profundum pervenisse omnibus certum foret, eadem jactat temeritate, nec sacrosanctos Canones nec Apostolicæ præcepta justissima nec judicia ex canonicis sanctionibus facta solennissimè, eum in ullo posse contingere, quamquam ipse Dei nescius derisor, & Ecclesiæ contemptor, de Christiano adhuc non erubescat nomine gloriari, ob quas res tamen propter facti notorietatem unusquisque ipsam rectissimè hæreticum judicavit, ut tamen ex suo ore iudicium etiam prodeat, habentes priores nostros processus, in quibus anathematis, criminis læste majestatis, & fautoris hæresis declaratus est, pœnas incurrisse, in his literis pro inviolatis, & expressis, quo constare valeat, non solum ex operum improbitate sceleratorum, sed sua etiam propria confessione, an sit hæreticus, vel non, novum denuò processum inchoavimus adversus dictum Sigismundum tanquam de damnatissima hæresi, quæ est omnium hæresum hæreticus, non solum suspectum notoriè, sed sensibilibiter maculatum tanquam sanctæ Fidei non recipientem articulum, quem per hæc Symboli Apostolici verba Fidelium exprimit unusquisque: *Credo in unam sanctam Catholicam, & Apostolicam Ecclesiam.* Nam cum ipse Ecclesiæ Romanus Pontifex caput sit, canonesque, & censuræ sic sint Ecclesiæ, quod quisque in Ecclesia positus est, & credens capiti, Canonibus, & ejus censuris teneatur obedire.

Dictus quidem Sigismundus non solum illis non obedit, sed prædicat insuper, quod minimè obedire teneatur, atque in suam protervam sententiam, tam subditos, quam quoscunque potest, accedere compellit, & hæc ubique sunt notoria, nec hodiè cessat per se, & suos hanc suam perfidiam divulgare, quæ cum ad vehementissimam suspensionem plus quàm satis sint aperta, idcirco ipsum Sigismundum notoriè de hæresi suspectum per præsentis auctoritate Apostolica peremptoriè citamus, & requirimus & sexagesima die ab hac die datæ, quæ & affixionis hujus, ad valvas Ecclesiæ Principis Apostolorum de urbe, & ut sequitur, successivè computanda, personaliter coram nobis compareat, & de fide catholica, præsertim in præfacto articulo unitatis Ecclesiæ, & quæ ad ipsum ex sanctorum doctorum doctrina sequuntur respondeat, & verbo, & facto se purget de suspitione, sub confessi, & convicti criminis hæresis pœna, alioquin nos contra ipsum, tanquam confessum, &

convictum Dei omnipotentis nomine ad definitivam sententiam, justitia mediante procedamus.

Similiter etiam Georgium pro Tridentinense Episcopo se gerentem, ob notoriam ejus adhesionem, quam facto quotidie Sigismundo ostendit, cum quo & idem sentire videtur censuras contemnendo, & ideo de fide catholica vehementer suspectum, nec non Gregorium de Heimburg, Laurentium Slomenow erroneos doctores, Parcifalum de Hannenber, Jacobum Traff, Balthazarem de Welschburg, & Ofualdum Wolckensteiner, aliosque omnes ipsius Sigismundi Consiliarios, & domesticos, atque etiam oppidanos, & incolas oppidorum de Meran, Curiensem Halis, Ipruch, & Sterzingen Brixinensis Diocesis, civesque Brixinenses, & illius Ecclesiæ subditos qui interdictum Ecclesiasticum, & Ecclesiasticas vilipendunt censuras, ac Wolfgangum Nidlinger, Stephanum Steinhorn assertos Canonicos Brixinenses; Georgium in Stams, Ingeminum in Wiltina, Johannem in monte S. Gregorii Abbates; Casparum Præpositum Novæcallensem, & Barbaram assertam Abbatissam in Sonnenburg, monasteriorum dictæ Brixinensis Diocesis, atque etiam universos & singulos Canonicos ipsius Ecclesiæ Brixinensis, Plebanos quoque, sive Vicarios Ecclesiarum Parochialium Civitatum, & Dioceseon prædicarum, ac cunctos Presbyteros etiam religiosos exemptos, & non exemptos, qui temerè prophanando Apostolicum interdictum non observare, & se per sedem Apostolicam, & nos prohibitis divinis intrudere non verentur, quorum omnium, ac singulorum nomina, & cognomina, ac si de verbo ad verbum exprimerentur, præsentibus haberi volumus pro sufficienter expressis, quos omnes censurarum, & Apostolicorum mandatorum contemptores, de hæresi vehementer non immerito suspectos reputamus, ut die & sub pœna prædictis compareant personaliter coram nobis, de ipsa fide Catholica, & præsertim articulo prædicto legitime responsuri, & se modo prædicto purgaturi.

Cum certificatione, modoque, & forma præmissis citamus etiam per præsentis. Volumus autem & dicta auctoritate tenore præsentium decernimus, quod hæc nostræ literæ, sicut præmittitur, affixæ, & executæ, prædictos omnes, & singulos sic arceant, & astringant, ac si eis omnibus & singulis in specie, & in genere, ac præsentialiter lectæ, & insinuatæ fuissent, cum non sit verisimile apud eos remanere incognitum, quod tam patenter omnibus extitit publicatum.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum anno Incarnationis Dominicæ 1460. decimo Kal. Febr. Pontificatus nostri anno tertio.

Declaratio Apostolica penalis contra Sigismundum Austriæ Ducem: anno 1460.

PIUS EPISCOPUS,

Servus Servorum Dei, ad futuram rei memoriam.

Ineffabilis summi Providentia Patris super gentes, & Regna, juxta Prophetæ verbum, licet insufficientibus meritis constituti officii nostri debitum, ut tenemur exequimur, de vinea Domini Sabaoth evellenda evellimus, in eaque plantanda plantamus, ac recta regimus, & dirigimus indirecta, perfidosque ac facinorosos quosque cum scandalo Corpori Ecclesiæ sint, à Fidelium cœtu præscindimus; Nam sacro testante Evangelio, inutilibus membris à corporis compage divisis, eis carere magis proficiat ad

ANN O
1460.

VII.
Ex Mon.
Goldasti
Tom. 2.
P. 1583.

salutem

ANNO
1460.

salutem, quam cum illis aeterna supplicia introire. Nuper siquidem postquam nobis innotuerat quod dilectus Filius noster Nicolaus tituli S. Petri ad vincula presbyter Cardinalis, & ex dispensatione sedis Apostolicae Episcopus Brixinensis, dum curae dictae suae Ecclesiae Brixinensis intenderet, & in castro Brunegk, suae Brixinensis Diocesis ad Ecclesiam curandam pleno jure soeciantem resideret, per Sigismundum tunc Austriae Ducem hostiliter primo per suos in aurora diei Paschae in dicto castro obsessus fuerat; & quod castro ipso per eosdem nomine ipsius Sigismundi recepto, idem Sigismundus die sequente praefatum Cardinalem, missis ad eum duobus Tubicinis, suo, & omnium subditorum suorum nomine publice diffidaverat, atque cum magna armatorum copia, bombardis, & aliis instrumentis bellicis, eundem Cardinalem tunc in arce dicti castri existentem, minaciter valde & hostiliter fuerat persecutus, quosque ipsius Cardinalis Personam in suam redegit potestatem, & sic diebus multis tenuisset. & quod infra dies illos quoddam castrum nomine Taufers, nec non notabilem quantitatem pecuniarum, obligationesque, & literas plures ab eodem Cardinale, & Capitulo Brixinensi extorsisset, ac damna multa sibi, & suis intelisset, quae summam triginta quinque millium Florenorum transcendere, & in enervationem Ecclesiasticae libertatis, totalemque exanationem privilegiorum dictae Ecclesiae vergere dicebantur. Et postquam praemissa, & etiam certa alia ea concernentia in consistorio generali, promovente dilecto Filio Michael de Prato causarum Camerae Apostolicae procuratore per dilectum filium Andream de Sancta Cruce, utriusque juris Doctorem dictique Consistorii, & Fisci nostri Advocatum, petendo Sigismundum ipsum, & alios culpabiles in praemissis etiam omnes, & singulos, sententias, ac penas in constitutione felicitis recordationis Bonifacii Papae VIII. Praedecessoris nostri quae incipit *Felicitas*, contentas, & alias in tales a jure inflatas, & promulgatas incidisse declarari, & contra eos procedi, aliasque, & alios fieri, & decerni; prout in commissione tunc publice exposita continetur, nos tunc facinoris hujusmodi (quod aded notorium erat, ut nulla posset tergiversatione celari) enormitatem, & gravitatem causae pensantes, antequam in ea quicquam ageremus, ad majorem rei certitudinem, & nostram informationem dicto procuratore ex suo officio promovente, dilecto Filio nostro Johanni tituli Sanctae Priscae Presbytero Cardinali, ac venerabilibus Fratribus nostris Johanni Atrebatensi, & Dominico Torcellanensi Episcopis, viva vocis oraculo commisimus, ut se super expositis hujusmodi informarent, & nobis quae reperirent veritate submitterent. Postmodum vero facta per eosdem nobis relatione fideli, invenimus, quod dolenter referimus, praemissa & alia tunc exposita, veritate fulciri, habito tunc per nos cum eisdem commissariis, ac aliis Venerabilibus fratribus nostris S. R. Ecclesiae Cardinalibus, super his maturo consilio tantam Dei, & Ecclesiae offensam, tantamque temeritatis audaciam inultam & sub dissimulatione pertransire nequeunt, ipsum Sigismundum, ac omnes alios, & singulos cujuscunque, etiam Pontificalis dignitatis, status, gradus, ordinis, vel conditionis forent Ecclesiasticae, vel mundanae, qui eidem Sigismundo in praemissis consilium, auxilium, vel favorem dederant, arma contra dictum Cardinalem susceperant, hujusmodique nefandum facinus facto reatum habuerant, seu Sigismun-

dum, & alios praedictos postea receptaverant, seu defenferant, eosdem, & eos qui diffidationi per ipsum Sigismundum eidem Cardinali factae adhaerant, aut Cardinalem ipsum per suas literas diffidaverant, aut in diffidatione ipsius Ducis comprehensi erant, ac eos, qui eidem Cardinali defecerant, atque Sigismundum, & suos contra eundem Cardinalem hostiliter venientes in castris, & locis etiam ad praefatam Ecclesiam Brixinensem spectantibus admiserant, Ecclesiasticos, & Saeculares, eorum nomina, & cognomina pro expressis habenda, per edictum publicum Apostolica auctoritate per alias nostras certi tenoris litteras ex abundantia moneri fecimus peremptorie, & requiri, ut certa die per nos eis praefixa in consistorio generali coram nobis personaliter comparerent, allegaturi causas, si quas haberent rationes, cur ad declarationem poenarum tam in constitutione ipsa, quam dictis nostris litteris monitoriibus contentarum, procedere non deberemus.

Alioquin quod tam ad declarationem ipsam, irritationemque omnium, & singulorum vi & metu sic per ipsum Cardinalem gestorum, & ab ea extortorum hujusmodi, etiam juramento vallatorum, nec non restitutionem tam mobilium quam immobilium sic ab eodem Cardinale ablatorum, interditi Ecclesiastici in locis, in quibus praemissa commissa fuere, & omnibus aliis locis ipsis Sigismundo, & aliis praefatis subjectis etiam novam positionem, atque ad ulteriora, & ad omnia ea procedemus, quae nobis juxta tanti excessus exigentiam, & rei notorietatem justa viderentur fieri, & decerni, prout haec, & alia, litteris nostris aliis desuper emanatis, quarum tenores, ac si de verbo ad verbum infererentur praesentibus, haberi volumus pro sufficienter expressis, plenius continentur. Verum etiam dictum Sigismundum, quem antea semper speciali favore fuimus prosecuti, & in visceribus dileximus caritatis, cujusque desideria quantum cum Deo licuisset fuimus exaudire parati, & etiam alios praedictos sperare pendente termino dicti monitorii ad cor redire, & tam gravem eorum reatum recognoscere, seque nobis tanquam Christi Vicario, cujus vices quamvis immeriti in terris gerimus, totaliter submittere debuisse; ipsi tamen (de quo ab intimis dolemus praecordiis) diabolica fraude seducti, in profundum malorum se praecipitantes, animarum suarum salutem negligentes, & honorem suum pro nihilo habentes, in Sathanica superbia perseveraverunt. Sicque adveniente termino in ipso nostro monitorio expresso, & eis non comparentibus, comparuit dictus Michael de Prato, Procurator noster fiscalis, & eo nomine in consistorio publico, per nos propterea celebrato, literasque monitoriales nostras antedictas una cum earum executionibus in locis assignatis legitime factis, scripto producens, monitorium eorumdem contumacium accusavit, & eos contumaces reputari, ac omnes, & singulas poenas praedictas incurrisse, ac incidisse, ac alias juxta monitorii illius contumaciam declarari, ulteriusque contra eosdem monitos, prout juris esset procedi per nos debitam cum instantia postulavit. Eoque facto, comparuit ibidem quidam Laurentius nomine, qui se Doctorem & dicti Sigismundi nuncium asseruit, ac ejusdem Sigismundi ex parte auditum petiit, quem etiam alias ad partem super his extense factis, & saepius audi-

ANNO
1460.

veramus,

ANN O
1460.

veramus, quàm plura minùs vera dicti Sigismundi, & suorum complicum parte, nobis referentem, à quo tunc, ut mandatum, ad termino monitoris satisfaciendum, quoddam procuratorium ad nobis insinuandam quandam præsentiam appellationem, tanquàm à nobis malè informato ad nos meliùs informandum exhibuit. Considerantes autem, quod Sigismundus ipse, & alii prædicti ex abundantia, & de merà nostrà gratià moniti fuerunt, ut si quid dicere vellent, cur juxta monitorium per nos emissum declarari non debeant, tunc die Lunæ quarta mensis Augusti coram nobis personaliter comparerent ita quod per aliud id facere eis concessum non fuerat; ut tamen omnis nostra mansuetudo appareret, procuratorium illud audire decrevimus, si forè ipse Sigismundus cum suis complicibus per procuratorem idoneum se nobis personaliter submittere, & absolutionem à sententiis, censuris, & poenis incurris petere, aliàsque juxtà canonicas sanctiones facere vellet, quo casu eundem Laurentium libenter utique audivissimus, sed cum audito procuratorio illo, quod ibidem publicè acta, & intelligibili voce legi fecimus, considerarem etiam quod ipse Laurentius solum ad nos illudendum, & obedientiam, & correctionem fugiendum advenerat, ad idque mandatum haberet; quodque opus non erat, nos, qui jam de notorietate commissi sacrilegii, & tam nefando actu hujusmodi, plenè, & plenius effemus informati, ita quod amplius nos informati opus non erat, præsentiam, & ineptam appellationem illam, de quâ in dicto procuratorio mentio fiebat, ac quamcunque aliam contra præmissa interpositam, forsan, ac interponendam, frivolam, & non admittendam, sed tanquam injustam rejiciendam esse decrevimus, & rejecimus, ipsi Laurentio silentium imponentes. Venerabilibus verò Fratribus nostris Clusensi, & Ortonensi Episcopis mandavimus, ut ad portas Ecclesiæ Senensis cum nuntiis ad hoc deputatis accederent, & per eosdem Nuncios acta voce vicibus tribus ibidem vocari facerent, si adesset ipse Sigismundus, aut alii prædicti per se aut Procuratores legitimos, & juxtà dicti monitorii nostri continentiam aliquid dicere vellent, nam eos benignè audire parati eramus. Cumque Episcopi ipsi mandatum nostrum hujusmodi exequentes, ad nos in eodem Consistorio redissent, retulerunt, nec Sigismundum ipsum, nec complices suos, seu monitos hujusmodi, aut eorum nomine aliquem procuratorem comparuisse, seu advenisse. Idcirco nos ad dicti Procuratoris Fiscalis instantiam Sigismundum, & alios monitos præfatos non comparentes reputavimus merito, prout erant quoad actum, & terminum hujusmodi justitià id exigente, contumaces. Et licet tunc contra monitos ipsos ad declarationem hujusmodi, & aliàs, prout petitur fuerat, procedere potuissemus, & debuissemus: Nos tamen, qui præmissa ea molestius fecimus, quò ipsum Sigismundum ab ineunte ejus ætate dileximus ad omnem nostram, ob ejus specialem dilectionem, quæ clara, & omni laude dignæ, Domui Austriæ, ex qua ipse Sigismundus originem traxit, conjungimur, mansuetudinem offendendam, utique ipsi moniti penitus convincerentur, dictum terminum usque in præsens continuavimus, mandantes ad ipsius Sigismundi, & aliorum prædictorum malitiam, & cordis ipsorum duritiam convincendum, eosdem iterum per edictum publicum in valvis dictæ Senensis Eccle-

siæ assignendum vocari, quatenus die data præsentium coram nobis in Consistorio publico, quod etiam propterea tenere decrevimus, personaliter comparerent, ad audiendum se poenas, sententias, & censuras in dicto monitorio nostro contentas incidisse declarari, vel causas cur id fieri non deberet, si quas haberent rationabiles, allegandum. Cum autem facta executione hujusmodi nostræ vocationis in dictis valvis, eaque reproducta hodiè coram nobis, tanta fuerit ipsius Sigismundi, & aliorum monitorum, & vocatorum rebellio, atque protervia, ut nec hodierna die nefandissimum eorum excessum hujusmodi piis actibus humiliter recognoscere, & expiare, nec se excusare, nec Creatori omnium, & Ecclesiæ Sanctæ Dei satisfacere, nec aliàs juxtà Canonicas sanctiones, & Sanctorum Patrum, ac Prædecessorum nostrorum Romanorum Pontificum instituta agere curarunt, cuncta internè rimantes, censuimus non dedecori, sed maxime gloriæ, & honori esse ipsi inclytæ domui Austriæ, si contra dictum Sigismundum, ejusdem, atque progenitorum suorum splendorem, & famam denigrantem, & scandalifantem, qui etiam honoris, & dignitatis tam præclaræ domus, ejus demeritis indignum se reddidit, armis Justitiæ insurgamus, ipsum tanquam palmitem, fructum non ferentem, & membrum putridum ab eadem domo refeceamus. Ad Dei igitur laudem & gloriam, hac nostrà summâ in perpetuum valitura, de consilio eorundem fratrum decernimus, & auctoritate apostolicâ tenore præsentium declaramus, dictum Sigismundum ac eos omnes, & singulos qui dictum Cardinalem, & Episcopum diffidarunt expressè, & cæteros quosque cujuscunque etiam Pontificalis dignitatis, status, gradus, Ordinis, vel conditionis forent Ecclesiasticæ vel mundanæ, qui eidem Sigismundo & aliis prædictis in præmissis præbuerunt auxilium, consilium, vel favorem, & qui arma contra dictum Cardinalem susceperunt, hujusmodi quoque nefandum facinoratum habuerunt, seu Sigismundum aliosque prædictos postea receperunt, aut defenserunt, nec non eos, qui diffidationi ipsius Sigismundi hujusmodi adhaeserunt, aut in diffidationibus ejusdem Sigismundi, & diffidantium aliorum prædictorum comprehensi sunt atque eos, qui dicto Cardinali in fidelitate, & auxilio, cum potuerunt, eo tempore defeecerunt, ipsumque Sigismundum, & alios prædictos contra præfatum Cardinalem hostiliter venientes in castris, & locis etiam ad ipsam Ecclesiam Brixinensem spectantibus, & specialiter dictum Castrum Brunegk, & ejus inhabitatores, qui ipsum Sigismundum & suos sic admiserunt, & eos, qui præfata facinora rata habuerunt Ecclesiasticos, & seculares eorum omnium, & singulorum nomina, & cognomina, ac si de verbo ad verbum infererentur præsentibus pro sufficienter expressis habentes, ob præmissa sunt reos criminis læsæ Majestatis, anathematizatos, perpetuò infames, diffidatos, bannitos, & intestabiles, atque ab omni successione expulsos, ædificia eorum in ruinam danda, & eis de nullo debito respondendum, seu responderi debere, omnia pacta promissa etiam sacramento firmata, & quæcumque fœdera etiam pacis servandæ cum dictis, Sigismundo, & aliis præfatis inita, fore irrita, & inania, dictorumque Sigismundi, & aliorum declaratorum hujusmodi bona quæcumque mobilia, & immobilia Fisco nostro, & Romanæ Ecclesiæ, cui in persona

ANN O
1460.

ANNO
1460.

Cardinalis, & Episcopi injuriatum existit, penitus applicanda & nostra, & Apostolica sedis dispositioni totaliter reservanda, ita ut nihil de illis transmittatur ad posteros, ac eos omnesque, & singulos in præmissis culpabiles, sive Episcopi, Abbates, Præpositi, Decani, aut etiam Cononici Brixinensis, aut cujuscunque alterius Ecclesiæ fuerint: in specie, & in genere omni honore, & dignitate Ecclesiastica, seu seculari, omnique feudo, locatione, officioque, & beneficio quocunque spirituali, & temporalis, quæ à quacunque Ecclesiâ, monasterio, sive Prælato obtinent, privatos. Quorum feudorum ad Ecclesiam devolutorum collationem, & ordinationem ex certis causis animam nostram moventibus, nostræ & Apostolicæ sedis dispositioni similiter reservamus. Eorundem etiam filios, & nepotes per rectam lineam descendentes, beneficiatos, quovis beneficio Ecclesiastico, etiam pontificali dignitate privatos, eisque omnis promotionis spem sublatam. Nobis etiam ipsorum filiorum atque Nepotum ex virili secum descendentium ab eisdem, alicujus dignitatis, aut honoris Ecclesiastici vel mandati, aut alicujus loci regiminis januam aperiendam, ac eis quodlibet officium publicum, seu ministerium interdictum, atque in judiciis eorum dictis & depositionibus nihil fidei, aut credulitatis contra quemcunque adhibendum, & ad testimonia perhibenda esse indignos, eisque ad beneficium & officium Ecclesiasticum, & ordines sacros negatum ascensum, & ad actus legitimos nullum eis patere aditum absque omni spe dispensationis super aliquo præmissorum. Nec non omnes, & singulos præfatos excommunicationis majoris sententiam, aliasque sententias censuras & penas in tales à jure latas, inflictas, & promulgatas damnabiliter incidisse. Eisdem quoque Sigismundum, & alios supra dictos excommunicationis sententia innodamus, anathematizamus, bannimus: Infames, bannitos, inrestituabiles, honore, & bonis, ac successione privatos esse, ac aliis omnibus penis supra dictis cum terris per eos possessis sive occupatis subjacere decernimus per præfatos. Terras quoque, & dominia per ipsum Sigismundum & alios prædictos occupata, & possessa quacunque, ubicunque, & in quibuscunque Diocesis consistant, ac omnia alia loca, ad quæ eos aut eorum aliquem declinare, & quandiu ibi moram trahere contigerit, Ecclesiastico, & strictissimo interdicto fore supposita declaramus, & etiam ipsum interdictum in prædictis locis Apostolica auctoritate de novo ponimus. Mandantes omnibus & singulis Episcopis, Abbatibus, Prioribus, Præpositis, Decanis Provincialium, Ecclesiarum Rectoribus, & Presbyteris aliis, ut ipsum Sigismundum, & alios prædictos etiam nominatim singulis diebus Dominicis, & festivis in divinis, sic excommunicatos, anathematizatos, infames, diffidatos, privatos, & alias ut præfertur per nos declaratos in eorum Ecclesiis denuntient, & denuntiari faciant, universis, & singulis Christi fidelibus districtius injungentes, ut dictos excommunicatos, anathematizatos & declaratos ubilibet evitent, & faciant evitari, nec cum eis, aut eorum aliquo post spacium unius mensis à data præsentium computando, quævis commercia sive sales, sive mineræ argenti, aut alterius generis cujuscunque emendo vel vendendo quodlibet habeant, aut eis communicent, nec ipsis aliquod humanitatis opus aut solatium exhibeant, seu etiam victualia, aut merces alias eis vendant,

aut ab ipsis emant, sed eos omnes, & singulos pro excommunicatis & anathematizatis, ac pro diffidatis habeant inimicis. Et quoniam firmum esse nequit, quod vi & metu constat esse factum harum serie dicta apostolica auctoritate similiter pronuntiamus, decernimus, & declaramus, extorcionem, & traditionem dicti castri *Zaußers* cum suis adherentis, nec non sex millia Florenorum Rhenensium dicto Sigismundo par ipsum Cardinalem prompto, & dicto tempore solutorum, promissionemque de solvendo per eundem Cardinalem quatuor millium Florenorum similium, ipsi olim Duci in terminis duobus, nec non quantiam de tribus millibus Florenorum eorundem eidem olim Duci per ipsum Cardinalem prius amicabiliter mutuatorum, ac quod ipse Cardinalis capitulum Brixinense ad regimen Civitatis Brixinensis, castrorumque, & oppidorum Ecclesiæ suæ Brixinensis ponere, Castellanosque nonnullos ipsi Cardinali, & dictæ suæ Ecclesiæ fideles amovere. Et quod ipsum Brixinense capitulum dicto olim Duci omnia castra, & oppida Ecclesiæ præfate aperta tenere, nec in eis alios quam eidem Sigismundo gratos Castellanos, seu Officiales instituere debeant, seu teneantur, & alia quacunque à dicto Cardinale dum in ipso Sigismundi potestate, ac ut præmittitur detinebatur, atque etiam quæ tunc à dicto capitulo per præfatum Sigismundum, aut suos extorta, ac per ipsum Cardinalem seu etiam capitulum ante dictos tunc promissa, seu liberaliter facta, nec non sigillationem ejusdem literæ inter alia continentis, quod ipse Cardinalis eidem capitulo omne regimen civitatis, castrorum, & oppidorum suæ Ecclesiæ committeret, quam eodem tempore quidam se nominantes dictum capitulum, à præfato Cardinale eorum Episcopo tunc angustato, & oppresso similiter extorserunt. Omnia quoque alia inde secuta, cum non solum sint violenta, & injustissima, sed & contra omnem honorem, & honestatem damnabiliter extorta, fuisse, & esse nulla, irrita, & invalida, nulliusque efficacis, roboris, vel momenti: Ipsumque Cardinalem ad ea observandum, nunquam fuisse obligatum, neque se sic in præjudicium Ecclesiæ obligare potuisse, eademque omnia, & singula ad cautelam cassamus, irritamus, & annullamus, ac ipsum Cardinalem ad ea observandum nullatenus obligatum fore, ac ipsum Castrum *Zaußers* cum suis adherentis universis, & inde perceptis ab eodem tempore fructibus, ac sex millia florenorum prædicta, & damna illata alia, nec non litteras sic extortas tam per olim Ducem, quam Capitulum præfatos nobis, aut nostro Commissario infra duorum mensium spatium à die datæ præsentium computando, sub penis antedictis liberè restitui debere decernimus. Quodque nisi ipsum Capitulum infra dictum spatium litteras per ipsum à dicto Cardinale, & Episcopo eorum sic extortas, Civitatemque Brixinensem, castra, & oppida ejusdem Ecclesiæ, amotis inde novis jam positis Castellanis, & repositis inibi illis, quos ipse Cardinalis ibidem posuerat, nobis, aut nostro Commissario plenè restituerunt, ex tunc lapsu duorum mensium spatio huiusmodi omnes incorporationes quaruncunque provincialium Ecclesiarum, quas ipsum Capitulum obtinere dignoscitur, ad mensam Episcopalem Brixinensem eo ipso revertantur, & Capitulum ipsum huiusmodi incorporationibus Ecclesiarum, emetteque, & singulas personas ejusdem capituli in prædictis culpabiles, quorum nomina, & co-

ANNO
1460.

gnomina

cendi, & cætera faciendi, quæ Magistri, & Doctores, in altero didorum studiorum facere possunt, ac quod ipse Cancellarius, seu Vicarius, & qui pro tempore Rector ipsius Studii fuerit: & Doctores inibi residentes vocatis secum in competenti numero, prout eis videbitur, de qualibet facultate aliquibus Licentiatis, & Scholaribus providis dicti studii Nannetensis, ac duobus ad minus de Ducis Britanniae pro tempore existentis Consiliariis, pro felici directione dicti studii salubria statuta, & ordinationes concedere possint. Super quibus omnibus, & singulis auctoritate Apostolica, & ex certa scientia facultatem, & etiam potestatem concedimus per præsentem. Præterea omnibus, & singulis Magistris, Doctoribus, Licentiatis, Scholaribus, & Studentibus, ac studere volentibus, licentiam elargimur ad ipsam Civitatem Nannetensem accedendi, & inibi legendi, docendi, & studendi, ac gradus, & insignia huiusmodi modis præmissis recipiendi, & impendendi, nec non ipsis pro tempore regentibus, vel studentibus; & qui gradus vel insignia huiusmodi receperint. Quod ipsi omnes, & singuli, omnibus, & singulis prærogativis, privilegiis, præminentis, antelationibus, libertatibus, exemptionibus, immunitatibus, honoribus, & indultis per nos, & Prædecessores nostros Romanos Pontifices, & alii quavis Apostolica Ecclesiastica, vel mundana auctoritate, sive potestate quovis modo concessis, & ab eis emanatis. Quorum omnium, & hac de super confectarum litterarum, & inde sequentorum quorumcumque formas, continentias, & tenores, ac si de illis, & eorum singulis specialis specifica, & expressa mentio, & designatio, nec non tenorum eorumdem de verbo ad verbum insertio facta foret, præsentibus haberi volumus pro expressis quibus Parisiensis, Bononiensis, & Andegavensis generalium studiorum Universitates, ac in eis graduati Scholares, & Studentes uti, frui, & gaudere possunt, & poterunt quomodolibet uti, frui, & gaudere possint, valeant, & debeant, seque illis defendere possint, valeant, & debeant pariformiter, & absque ulla differentia perinde in omnibus, & per omnia, ac si illæ prærogativæ, privilegia, præminentis, antelationes, voluntates indulta, libertates, exemptiones, immunitates, honores, & concessionem ipsi studio Nannetensi, ac in eo legentibus, & studentibus, & graduatis Scholaribus, & suppositis specialiter, & expressè concessa forent, & in eorum favorem emanassent: Et insuper, & eo ferventius ipsi Magistri, Doctores, & Studentes in dicto Nannetensi studio erga studia valeant infudare quo adversus eorum turbatores vivacis protectoris suffragio cognoverint se munitos moderno, & qui pro tempore fuerit Episcopo Nannetensi præfato per Apostolica scripta committimus, & mandamus, quatenus prædictis Magistris, Doctoribus, Scholaribus dicti Studii Nannetensis, & in illo graduatis efficacia defensionis, protectionis auxilio, & præsidio existens, per se, vel alium, seu alios faciat, eosdem Magistros, Doctores, Graduatos, Scholares, & Studentes, præmissis prærogativis, privilegiis, præminentis, antelationibus, voluntatibus, concessionibus, honoribus, & indultis pacificè, & quietè uti, frui, & gaudere. Nec permittat illos contra ea & præsentium nostrarum litterarum continentiam, & tenorem, vel alias à quoquam quavis auctoritate, etiam regali, aut Archiepiscopali, vel alia Ecclesiastica, vel mundana perfulgeat dignitate, impeti, seu etiam indebitè molestari, contra-

dictores quoslibet, & rebelles per censuras Ecclesiasticas, & alia juris remedia quibuslibet appellationibus postpositis compescendo, invocato ad hoc si opus fuerit auxilio brachii secularis, non obstantibus felicitis recordationis Bonifacii Papæ Octavi Prædecessoris nostri, illa præsertim, quæ cavetur, ne quis extra suam Civitatem, vel Dioecesim nisi in certis exceptis casibus, & in illis ultra unam dietam à fine suæ Dioecesis ad Judicium evocetur, sive ne Judices à sede Apostolica deputati extra Civitatem, & Dioecesim, in quibus fuerint deputati contra quoscumque procedere, aut alii, vel alii vires suas committere, seu aliquos extra suam Civitatem, & Dioecesim, in quibus fuerint deputati, contra quoscumque procedere, aut alii, vel alii vires suas committere, seu aliquem extra suam Civitatem & Dioecesim evocare præsumant, & de duabus dietis in Concilio generali edita, ac aliis constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, aut si aliquibus communiter, vel divisim à dicta sit sede indultum, quod interdicti, suspendi, vel excommunicari, seu quod studia generalia nisi ab aliis studiis similibus ad certam locorum distantiam remotis locis, erigi non possint per litteras Apostolicas non facientes plenam, & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem. Ac aliis privilegiis quibuscumque quibusvis aliis generalibus studiis concessis, & eorum statutis, & consuetudinibus &c. juramento, & Apostolica auctoritate roboratis illis præsertim, quibus forsitan in eisdem studentes, sive Licentiati, quod alibi ratione Studii non resideant, vel gradum, sive insignia non recipient ante dicta Jurejurandi Religione affirmari distinguantur; quæ quidem juramenta hæcenus præstita duntaxat penitus tollimus, & ad illorum observationem non teneri auctoritate, & scientia similibus decernimus, ac ipsa juramenta habemus, & haberi volumus pro infectis, cæterisque contrariis quibuscumque.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrorum statuti, ordinationis, concessionis, commissionis, mandati, Constitutionis, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire; Si quis autem hoc attentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum eius se noverit incursum.

Datum Senis anno Incarnationis Dominicæ millesimo quadringentesimo sexagesimo pridie nonas Aprilis, Pontificatus nostri anno secundo, D. de Piscia.

PAULUS SECUNDUS.

PONTIFEX CCXV.

ANNO DOMINI MCDLXIV.

Paulus Venetus prius Petrus Barbus Eugenii IV. nepos, Pio II. successit anno 1464. Cardinales purpura donavit. Jubilæum ad annum 25. contraxit. Obiit (quæ morte incertum) anno 1471. ætatis 53. (*Magni Bullarii Romani Tom. I. hujus Editionis Luxemb. 1727. fol. 380. App.*)

ANNO
1465.I.
Ex histor.
univers. Pa-
risiens. Bul-
Tom. I. pag.
674.Privilegia aliarum Universitatum concedit Uni-
versitati Bituricensi: anno 1465.

PAULUS EPISCOPUS,

Ad perpetuam rei memoriam.

ET si à summo rerum omnium conditore cu-
jus inestimabili providentia cuncta miro or-
dine disponuntur, & à quo omnium charitima-
tum dona proveniunt ad exequendum Pontifi-
calis ministerii debitum, licet insufficientes
meritis deputati, de his, quæ ad fidei catholi-
cæ fideliumque profectum conferunt, sedulo
nos cogitare conveniat, de litterarum tamen
studiis, & virorum (qui incomparabilis thesauri
divinarum, & humanarum rerum cogitationem
apprehendere cupiunt) incrementis felicibus, & eo
magis cogitare nos convenit, quo ex his propu-
lulis ignorantia nubibus Domini nostri, &
ejusdem Fidei cultus prævidetur, justitia colit-
tur, publica quoque, & privata res utiliter
geritur, & omnis humanæ conditionis prospere-
ritas adaugetur. Decet igitur Pastoralem sollici-
tudinem non immerito adhibere, ut hujusmodi
studia vigeant, & continuo augeantur, per
quæ, sicut experientia rectè comperimus uni-
versali Ecclesiæ, cunctisque credentibus major
potest utilitas provenire. Cum itaque sicut nu-
per pro parte charissimi in Christo Filii nostri
Ludovici Regis Francorum illustris, & dilecti
filii nobilis viri Caroli Ducis Bituricensis ipsius
Regis Germani nobis fuit expositum, ipsi ejus-
dem Reipublicæ utilitati, & præsertim Ducatus
Bituricensis, ac etiam Regis Franciæ Incolarum,
nec non aliarum partium vicinarum habitatio-
nem, qui scientiæ margaritam adipisci deside-
rant laudabiliter intendentes, ut Civitate Bitu-
ricensi, quæ inter alias Ducatus Aquitanicæ Civitates
primatum obtinet, tanquam in loco magis in-
signi, & accommodo, liberalium artium gene-
rale studium in qualibet licita facultate, ut ibi-
dem fides ipsa dilatetur, & erudiantur indocti,
serveatur æquitas Judicis, vigeat ratio, illuminen-
tur mentes simplicium; & eorum, ac quorum-
libet intellectus, opitulante Altissimo, illustren-
tur, erigi, & stabiliri desiderant; nos prævisa
omnia, ac etiam eximiam fidei, devotionisque
constantiam, quam ipsi Rex, & Dux ad nos,
& Romanam gentem, & Ecclesiam attenta me-
ditatione pensantes, ac etiam cupientes, quod
civitas ipsa scientiarum muneribus decoretur,
virosque producat consilii maturitate conspicuos,
virtutum redimitos ornatibus, & diversarum fa-
cultatum scientiis eruditos, de quorum plenitu-
dine hauriant universi alii litterarum documentis
imbui appetentes, eisque præmissis omnibus, &
præcipuè dictæ civitatis, quæ ad multiplicanda
sanæ doctrinæ germina magis congrua, & ac-
commoda fore perhibetur, idoneitate attenta in-
terna meditatione pensatis, non solum ad ipsius
civitatis, sed etiam Regni Ducatus, ac Regio-
num circajacentium profectum paternis affecti-
bus anhelantes, Regis, & Ducis prædictorum in
hac parte supplicationibus inclinati, ad laudem
divini nominis, & propaginem fidei ante dictæ,
ipsorum quoque Regis, & Ducis gloriam pariter,
& honorem, auctoritate Apostolica tenore præ-
sentium statuimus, & ordinamus, ut de cætero
in eadem civitate Bituricensi generale studium
per præsentem erigimus, quod instar aliorum stu-
diorum generalium tam in Theologia, & Jure
Canonico, atque Civili Medicina quoque, & ar-
tibus, quàm alia qualibet licita facultate vigeat,
quodque Doctores, Magistri, Legentes, ac etiam
Scholares studentes ibidem omnibus privilegiis,
libertatibus, & immunitatibus tam Magistris in

eadem Theologia, ac Doctoratibus, Legentibus,
& studentibus in Parisiensi, Tholosensi, Pictavi-
ensi, & aliis dicti Regni universitatum studiis
concessis, ac etiam concedendis urantur, & gau-
deant: Cancellarius verò Ecclesiæ Bituricensis
pro tempore existens (qui, ut accepimus, dispo-
nere Scholares dictæ civitatis ab antiquo consue-
vit) similiter Cancellarius Universitatis Studii
Bituricensis existat, possitque auctoritate præsen-
tium illis, qui processu temporis adeo litterarum
studio insudaverunt, & in eo profecerunt, quod
ad hoc idonei reputentur, quique in facultate, in
qua studuerunt, gradum obtinere, ac decendi li-
centiam, & ut alios erudire valeant, Magisterii,
seu Doctoratus honorem sibi concedi petierint,
& per Doctores, seu Magistros ejusdem facultatis,
in qua examinatio eorum facienda fuerit, sibi
vel ejus vicegerenti (qui Doctor, aut saltem Li-
centiatus, & ipsius Ecclesiæ Canonicus sit), aut
si Cancellaria ejusdem Ecclesiæ litigiosa fuerit,
vicegerenti per ejusdem universitatis Bituricensis
Magistros, & Doctores deputato præsentem, con-
vocatis tamen aliis Magistris, atque Doctoribus
in eadem facultate post eorum diligentem exa-
minationem, si ad hoc sufficientes, & idonei re-
perti fuerint, licentiam hujusmodi tribuere, ac
etiam Magisterii, & Doctoratus honorem liberè
impertiri, ita tamen, quod idem Cancellarius,
aut vicegerens personis idoneis præsentatis, &
examinatis debitos, ut præfertur, gradus eis con-
tinentes derogare non possit, vel aliquid pro eorum
collatione recipere; & si contrafecerit, sen-
tentiam excommunicationis incurrat. Exami-
nati verò, ut præmittitur, approbati, postquam,
in eadem civitate Bituricensi docendi licentiam,
atque honorem hujusmodi obtinuerint, & tunc
absque examine, sive approbatione alia legendi,
& docendi tam in prædicto ipsius civitatis, quàm
in singulis aliis generalibus studiis, in quibus vo-
luerint legere, & docere statuti, & consuetudi-
nibus quibuscumque contrariis Apostolica, vel
quasi alia firmitate vallatis nequaquam obstanti-
bus plenam, & liberam habeant facultatem, &
insuper quod Doctores, Magistri, & Scholares Uni-
versitatis ejusdem, dummodò regulares non sint,
Leges publicè in Scholis legere, & audire, ac in
eis gradus recipere possint, nullusque nisi Doctor,
aut Magister, seu Licentiatus in eadem civitate;
in Medicina praticare debeat, nisi à Professoribus
facultatis obtentâ licentiâ, & per eos pro idoneo
fuerit approbatus. Ipsique Doctores, Magistri, &
Studentes litterarum studio, in eadem Universita-
te pro tempore commorantes fructus redditus, &
proventus omnium Beneficiorum Ecclesiasticorum,
quæ pro tempore obtinuerint, quotidianis
tamen distributionibus duntaxat exceptis cum eâ
integritate, per septennium duntaxat percipere va-
leant, cum qua illos perciperent si in Ecclesiis, &
locis, in quibus beneficia hujusmodi forsan fue-
rint, personaliter residerent.

Hæc ad residendum interim in eisdem compelli
possint inviti, dictoque septennio durante, ratione
beneficiorum, eorundem se ad Presbyteratus ordi-
nem promoveri facere minime teneantur, dum-
modo infra annum ad Subdiaconatus ordinem
sint promoti. Præterea Doctoribus, Magistris,
Scholaribus, & Studentibus ante dictis, ut extra
muros dictæ Civitatis Bituricensis aliqua quavis
auctoritate ad Judicium evocari, trahi, aut con-
veniri nequeant, auctoritate præfata tenore præ-
sentium indulgemus.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc pagi-
nam nostri statuti, ordinationis, & concessio-
nis infringere, vel ei ausu temerario contraire.

Si quis autem hoc attentare præsumperit, in-
dignationem omnipotentis Dei, & Beatorum

ANNO
1465.